

AGDER STATSADVOKATEMBETER

Justisdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 – dep
0030 OSLO

Deres ref.:
200907672 ES KFH/mk

Vår ref.: (bes oppgitt v/svar)
170/09 DD/åbt
635.

Dato:
30.04.2010

Høring – NOU 2009:15 – Skjult informasjon – Åpen kontroll

Det vises til Metodekontrollutvalgets evaluering av politiets bruk av skjulte tvangsmidler og behandling av informasjon i straffesaker.

Metodekontrollutvalget har foretatt en grundig avveining mellom samfunnets behov for beskyttelse og de grunnleggende verdiene personvern og rettssikkerhet opp mot hvilke virkemidler politi og påtalemyndighet skal ha rettslig eller faktisk adgang til å benytte i kriminalitetsbekjempelsen.

Jeg velger å begrense min høringsuttalelse til to områder hvor det etter mitt skjønn er et særlig behov for at lovgiver tar stilling og foretar en avklaring. Det gjelder bruk av overskuddsinformasjon og innsyn i straffesaksdokumenter.

Overskuddsinformasjon

Jeg er av den oppfatningen at det må sonderes mellom de ulike metodene.

Overskuddsinformasjon som er innhentet ved kommunikasjonskontroll etter straffeprosessloven § 216 i) bør kunne brukes som bevis i alle typer straffesaker.

Det vises til den begrunnelsen som utvalgets flertall har gitt i sammendraget side 27 og 28.

Kommunikasjonskontroll i narkotikasaker er en metode som politiet har benyttet siden 1976. Ved senere lovendringer er adgangen til bruk av kommunikasjonskontroll blitt utvidet til andre alvorlige straffbare handlinger, jf. straffeprosessloven § 216 a).

Besøksadresse
Tinghuset
Rådhusgt.34, Kristiansand

Postadresse
Postboks 504 - Lund
4605 Kristiansand

Telefon 38 17 64 40
Telefaks 38 17 60 02

E-mail: post.agder@statsadvokatene.no

Metoden er godt kjent blant de kriminelle, og erfaring viser at de som driver med alvorlig kriminalitet innretter sine samtaler ut fra muligheten for at de blir avlyttet.

De som likevel med denne kunnskapen tar sjansen på å samtale om straffbare handlinger - og dette fanges opp av kommunikasjonskontroll - har ikke noe beskyttelsesverdig krav på at dette ikke kan brukes som bevis. Beviset er innhentet på lovlig vis som ledd i etterforskning og kan etter dagens lov fritt brukes som ledd i etterforskningen. Dersom etterforskningen klart viser at mistenkte har begått en straffbar handling, kan heller ikke hensynet til mistenktes personvern rettferdiggjøre avskjæring av beviset.

Overskuddsinformasjon som er innhentet ved romavlytting står etter mitt skjønn i en annen stilling. Romavlytting fremstår som mer integritetskrenkende enn kommunikasjonskontroll. Metoden er relativt ny, og adgangen til å anvende romavlytting ble innført i straffeprosessloven § 216 m) ved lov av 17. juni 2005 nr. 87.

I hvilken grad romavlytting er blitt benyttet er ikke kjent, men utvalget peker på at reglene om romavlytting har vært praktisert for lite og i for kort tid til at det er mulig å underlegge dem en reell og helhetlig vurdering (s. 203).

At romavlytting er mer integritetskrenkende enn kommunikasjonskontroll kan også utledes av loven da tillatelse til romavlytting er avgrenset til spesifikt alvorlige straffbare handlinger.

Mindretallet i utvalget har pekt på en rekke vektige grunner som taler for å være mer tilbakeholden med å tillate bruk av all overskuddsinformasjon fra romavlyttingsmateriale.

Etter mitt skjønn bør spørsmålet om utvidet bruk av overskuddsmateriale fra romavlytting utstå inntil en har skaffet seg mer erfaring med metoden, samt erfaring med eventuell utvidet bruk av overskuddsmateriale fra kommunikasjonskontroll.

Misbruksfaren

Fordi bruk av overskuddsinformasjon som bevis i særlige tilfeller kan utgjøre et uforholdsmessig inngrep i personvernet til de som rammes – og da særlig overfor utenforstående tredjepersoner – foreslår utvalget at retten skal kunne nekte overskuddsinformasjon ført som bevis der ”særlige grunner” tilsier det.

Selv om unntaket er ment som en snever unntaksregel, har forslaget noen praktiske betenkeligheter.

Det antas at eventuell utvidet bruk av overskuddsinformasjon vil generere flere straffesaker.

Forslaget gir rom for at tiltalte/forsvarer pretenderer ”særlige grunner” for å obstruere og/eller flytte fokus fra det saken gjelder.

For å dempe en eventuell frykt for misbruk, samt kvalitetssikre bruk av overskuddsinformasjon, kan riksadvokaten gi retningslinjer og beslutte at politiet i alle tilfeller skal oversende saken til statsadvokaten til avgjørelse av spørsmålet om tiltale eller begjæring om pådømmelse etter straffeprosessloven § 248 (tilståelsesdom) dersom grunnlaget for siktelsen

er basert på overskuddsinformasjon og påtalemyndigheten akter å benytte overskuddsinformasjon som bevis i retten, jf. påtaleinstruksen § 22-2. Som eksempel på hvor riksadvokaten har gitt retningslinjer på andre saksområder vises til riksadvokatens rundskriv nr. 4/2004.

Statsadvokatens påtalevedtak kan påklages til riksadvokaten, jf. straffeprosessloven § 59 a, første ledd nr. 2, 3 og 4.

Bl.a. av hensyn til tempoet i straffesaksbehandlingen bør siktede først henvises til å benytte seg av klageadgangen før spørsmålet om å nekte overskuddsinformasjon ført som bevis blir tema for retten.

Innsyn i straffesaksdokumenter

På dette området er det etter mitt skjønn et særlig behov for at lovgiver foretar en avklaring.

Utvalget foreslå en utvidelse av adgangen til å gjøre unntak fra innsyn for å beskytte politiets kilder og informanter.

Utvalget har pekt på at samarbeid med kilder og informanter er avgjørende for politiets evne til å bekjempe alvorlig kriminalitet, og at dagens regler som krever at det må være fare for en alvorlig forbrytelse mot noens liv eller helse, setter for strenge vilkår til at politiet kan beskytte informantene i tilstrekkelig grad.

Dette er jeg enig i.

Jeg støtter det forslaget som utvalget har referert etter møte med riksadvokaten, inntatt på side 311 og 312. Forslaget går ut på at all informasjon fra fasen før skjulte tvangsmidler begjæres, og som brukes som grunnlag for tvangsmiddelbegjæring, som utgangspunkt holdes utenfor sakens dokumenter, mens materiale som tilkommer gjennom eller etter gjennomføringen av skjult tvangsmiddelbruk går inn i saksdokumentene.

Behovet for vern av kildeopplysninger er mest påtrengende i saker som starter med skjulte tvangsmidler.

I de tilfellene hvor opplysninger fra kilder og informanter ikke fører til begjæring av skjulte tvangsmidler, men politiet igangsetter etterforskning, må politiet eventuelt begjære rettens beslutning etter straffeprosessloven § 242 a), første ledd, bokstav a) ”fare for en alvorlig forbrytelse mot noen liv, helse eller frihet”.

I avveiningen mellom hensynet til samfunnets behov for å avdekke alvorlig kriminalitet og siktedes rettssikkerhet, er det etter mitt skjønn avgjørende at behovet for utvidet vern av kildeopplysninger er mest påtrengende i saker som starter med skjulte tvangsmidler. Det utvidede vern bør begrenses til disse tilfellene.

Dennis Danielsen

statsadvokat

Besøksadresse
Tinghuset
Rådhusgt.34, Kristiansand

Postadresse
Postboks 504 - Lund
4605 Kristiansand

Telefon
38176440

Telefaks
38 17 60 02

E-mail: post.agder@statsadvokatene.no